

Langs Linies en Schansen

Wandelzoekpagina

Lengte

12 km

Start- en eindpunt

Knooppunt 91 bij Ter Aalsterbrug
Ruiterspoor
4911 BA Den Hout

Openbaar vervoer

Niet bereikbaar met het Openbaar Vervoer.

Parkeren

Parkeerplaats
Pannenkoekenhuis
Koeckers, Ruiterspoor 71,
4911 BA Den Hout. Vanaf
parkeren naar startpunt
KNP91 is 100 meter.

Horeca

**pannenkoekenhuis
Koeckers**
Ruiterspoor 71
4911 BA Den Hout

**golfclub Landgoed
Bergvliet**
Salesdreef 2
4904 SW Oosterhout

Onderweg zijn enkele
bankjes en picknick plekken

Routemaker

Charles Aerssens

Versiedatum

19-12-2022

Baronie van Breda

Deze rondwandeling ten noorden van Breda voert langs de oude verdedigingslinie en schansen, aangelegd in de 80-jarige Oorlog. Breda is dan voortdurend het strijdtoneel op de grens van Spaans Brabant en het Holland van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Van 1621 tot 1637 bevechten de Spaanse troepen van Spinola en de Staatse troepen van Frederik Hendrik van Oranje elkaar met wisselend succes. Zo komt in 1625 bij het beleg van Breda de stad in Spaanse handen en kan 'Stedendwinger' Frederik Hendrik 12 jaar later de stad definitief innemen. De wandelroute gaat vanuit Den Hout allereerst over de voormalige Linie van de Munnikenhof en langs het Markkanaal. Als we het Markkanaal zijn overgestoken, gaat de wandeling naar het gehucht Strikberg met een uitstapje naar de Spinolaschans. Vanaf Strikberg verloopt de route door de Lage Vuchtpolder langs waterloop Groote Kruisvaart naar polder De Moeren. We volgen opnieuw de Linie van de Munnikenhof. Het laatste traject gaat langs Landgoed Bergvliet met golfpark naar het gehucht Ter Aalst. Bij het monument voor de Poolse soldaten van de 1e Poolse Pantserdivisie steken we de Ter Aalsterbrug over naar het vertrekpunt bij Pannenkoekenhuis Koeckers.

Routebeschrijving verloopt via knooppunten van het Wandelroutenetwerk VisitBrabant: 91 - 61 - 28 - 80 - 19 - 15 - 60 - 35 - 37 - 18 - 37 - 31 - 33 - 34 - 41 - 16 - 36 - 91.

Broedseizoen: Tijdens het broedseizoen (1 maart tot 1 juli) is in de Lage Vuchtpolder de route langs de Groote Kruisvaart niet toegankelijk! Vanaf de Spinolaschans via de Strikberg bij KNP 37 terug naar KNP35 en vanaf hier naar KNP41 en de route te vervolgen richting KNP16.

Routebeschrijving

1 Deze rondwandeling start bij KNP91, gelegen ten zuiden van het dorp Den Hout aan de Ter Aalsterbrug over het Markkanaal. Vanaf de parkeerplaats bij Baroniepunt Pannenkoekenhuis Koeckers naar KNP91 is het goed 100 meter. Hier bij KNP91 volgen we naar rechts het onverharde pad op de oever van het Markkanaal. Na een paar honderd meter buigt het pad bij KNP61 voor de sluitboom naar rechts en komen we over het Markkanaalpad op de kruising met Terheijdenspoor en Bankenweg bij KNP28. We slaan linksaf en volgen de verharding over de Bankenweg. Verderop bij de T-splitsing in het buurtschap Munnikenhof volgen we bij KNP80 naar links het asfalt langs de zuidkant van de Zegge- of Binnenpolder. Als we de langgevelboerderij uit 1647 gepasseerd zijn bereiken we na de scherpe bocht naar links en rechts voorbij een poeltje KNP19. Een infopaneel geeft aan dat we hier bij de Voormalige Linie van de Munnikenhof zijn aangekomen. Vanaf KNP19 volgt onze wandelroute linksaf het groengeel gemarkeerde pad langs de contouren van de oude beboste verdedigingsgordel in de richting van het Markkanaal. Bij KNP15 staan we op de oever van het Markkanaal. Hier wandelen we rechtsaf op de oever tot we aan het viaduct staan bij KNP11. We beklimmen het talud naar rechts en steken naar links het kanaal over.

2 Over de brug gaan we meteen linksaf omlaag naar KNP60 op de oever van het Markkanaal. Linksom onder de brug door komen we op de Hartelweg, die we even naar links volgen tot op de T-splitsing met de Salesdreef. We wandelen naar rechts langs bosgebiedje Hartel tot we in het gehucht Strikberg komen. In dit buurtschap Strikberg bij KNP37 gaan we langs de Hartelhoeve richting KNP18. Hier is de toegang naar de voormalige Spinola Schans, een overblijfsel uit de 80-jarige oorlog (1568 -1648). We komen via de buitengracht, de buitenwal, de verlande binnengracht en tenslotte naar de eigenlijke schans, die hier zo'n 10 meter bovenuit torent. Tegen de klok in wandelen we over de schans, die min of meer vierkant is en op de

hoekpunten grote bolwerken heeft. Na het bezoekje aan deze Spinola Schans wandelen we via KNP18 terug naar Strikberg. Hier gaat de route bij KNP37 rechtsaf. Na de laatste bebouwing gaan we bij KNP31 linksaf de Lage Vuchtpolder in. De onverharde veldweg slingert langs KNP33 en KNP34 door de Lage Vuchtpolder naar de Grootte Kruisvaart. Naar links volgen over een brede grasbaan tot we bij KNP41 komen.

3 Bij KNP41 is het even opletten! Hier moeten we de oude turfvaart via het bruggetje oversteken, waar opnieuw een KNP41 staat en we de richting naar KNP16 aanhouden. De route voert door het open polderlandschap naar de Middenweg. De groengele markering over grasbaan langs dit verhard weggetje leidt ons langs polder De Moeren naar de Salesdreef. Een infobord geeft aan dat we opnieuw bij de Linie van de Munnikenhof aan de zuidkant van het Markkanaal staan. We steken de Salesdreef over en door de linie bereiken we KNP16. De route verloopt rechtsaf over het Koestraatje. Tussen holes van Golfbaan Landgoed Bergvliet door en langs het bungalowpark wandelen we richting het gehucht Ter Aalst. Het onverharde pad gaat over in asfalt, dat ons door het gehucht linksaf voert tot aan KNP36. Vanaf hier verloopt het laatste traject richting KNP91. Zo komen we op het zandpad langs het Markkanaal. Naar rechts bereiken we verderop de Bergsebaan bij de Ter Aalsterbrug. We staan hier op een laatste markant punt in de route. Hier zien we een 'luisterzuil' van de Liberation Route en een opvallende zwerfkei met plaque. Deze maken ons duidelijk dat hier op 3 en 4 november 1944 bij Operation 'Phaasant' de Geallieerden, troepen van de 4e Poolse Tankbrigade, de 212 Schotse Royal Engineers en de Prinses Irene Brigade slag geleverd hebben om deze brug over het Markkanaal op Duitsers van de 711e Infanterie Divisie te veroveren. Als we de Ter Aalsterbrug over zijn, is het vanaf KNP91 nog 100 meter naar het eindpunt van de rondwandeling: Baroniepunt Pannenkoekenhuis Koeckers.

Omgevingsinformatie

Linie van de Munnikenhof

Deze verdedigingslinie maakt deel uit van de gordel van linies, schansen en inundatiegebieden, die tezamen ooit de Zuid-Hollandse Waterlinie gevormd heeft. Het was de historische en culturele grens tussen Holland en Brabant. Deze zigzaggende linie is aangelegd in 1701 naar een ontwerp van de beroemde vestingbouwer Baron Menno van Coehoorn ter bescherming van het Graafschap Holland. De verdedigingslinie bestaat uit een hoge wal met aan de oostzijde, waar de vijand werd verwacht, een brede gracht. Aan beide vleugels liggen lunetten, spievormig deel van het verdedigingswerk. De linie wordt sinds 1913 doorsneden door het Markkanaal en loopt aan de overzijde door richting Landgoed Bergvliet. Het gebied is sinds 1956 in bezit van Staatsbosbeheer, die het natuurlijk landschap probeert te handhaven door hier een biotopische omgeving te scheppen voor amfibieën. De 1100 meter lange linie is oorspronkelijk niet met bomen begroeid en vermoedelijk pas na de Belgische Opstand 1830 met eikenhakhout beplant.

Het Markkanaal

Het kanaal is bijna zes kilometer lang en vormt een verbinding tussen het Wilhelminakanaal bij Oosterhout en de rivier de Mark bij Terheijden, ten noorden van Breda. Het is een open verbinding, zodat het kanaal water kan bergen als de Mark niet genoeg afvoercapaciteit heeft, bijvoorbeeld na een hevige regenbui. De kanaaldijken van het Markkanaal zorgen er dan voor dat er geen overstromingen plaatsvinden. Bij Oosterhout wordt het kanaal afgesloten door de Marksluis, die verbonden is met de Amer. Op 17 juni 1905 wordt wettelijk vastgesteld dat er een scheepvaartkanaal aangelegd wordt om de Zuid-Willemsvaart en de rivier de Mark onderling via de Amer en het Wilhelminakanaal te verbinden. In 1913 wordt begonnen met het graven van het Markkanaal door werklozen. Dit gebeurde met de hand en in oktober 1915 kunnen de eerste schepen door het kanaal varen. In 1976 is het kanaal verbreed. Er zijn drie bruggen over het Markkanaal, dat vooral op het oostelijk deel van de vaarweg een landschappelijke uitstraling heeft door de vele bomen, op de kanaaloever.

Spinola Schans

De Spinola Schans is een overblijfsel uit de 80-jarige oorlog (1568 -1648). De buitengracht is niet meer dan een smalle sloot. Dan krijg je de buitenwal, de verlande binnengracht en tenslotte de eigenlijke schans, die hier zo'n 10 meter boventuit torent. Deze is bijna vierkant en heeft op de hoekpunten grote bolwerken. De schans ontleent zijn naam van de Spaanse bevelhebber Spinola, die hier in 1624 een ideale plek vond voor een legerkamp en schans, strategisch gelegen om de wegen van Breda naar het noorden en noordwesten, zowel te land als te water, te kunnen beheersen voor de belegering en uithongering van Breda. Frederik Hendrik poogt in 1625 Breda te ontzetten, maar op 5 juni van dat jaar geeft Breda zich over aan de Spanjaarden. Twaalf jaar later behaalt Frederik Hendrik alsnog zijn overwinning op de Spanjaarden. In 1639 kreeg de schans zijn huidige uiterlijk met vier bolwerken. Hoewel de Spinola Schans in de oorlogen daarna nog regelmatig een bezetting gehad heeft, neemt vanwege de veranderde strategie de waarde als verdedigingsschans langzamerhand af. Toch heeft de Spinola Schans tot na de Tweede Wereldoorlog als verdedigingswerk gediend.

Lage Vuchtpolder

Deze polder vormt het westelijk deel van de uitgestrekte Vuchtpolder. In dit gebied zijn vroeger de bossen gekapt en tussen 1331 en 1335 wordt aan de Abdij van Tongerlo concessie verleend om er het veen af te graven. Dit wordt via de Groote en Kleine Kruisvaart afgevoerd. Zo kan het gebied door

de lage ligging en de vele sloten diverse malen de militaire acties in de 17e en 18e eeuw onder water gezet worden. Door deze inundatie kunnen de door paarden getrokken kanonnen niet verder oprukken. Nog steeds zien we er rechte sloten die inmiddels al vele honderden jaren oud zijn. Van veen is geen sprake meer en in de 20e eeuw is de Vuchtpolder omgevormd tot landbouwgebied met vruchtbare weilanden. Het gebied wordt nu langzaam teruggegeven aan de natuur als een rijk weidevogelgebied. Zo vinden we in de polder en haar randgebieden verschillende soorten zeldzame broedvogels, zoals de grutto, kievit, tureluur, scholekster en veldleeuwerik, die er broeden in het gras. Maar ook de sloot- en oevervegetaties van deze natte natuurparel hebben een belangrijke botanische waarde.

Oorlogsmonument Ter Aalsterbrug

Een zwerfkei met plaquette en een 'luisterzuil' van de Liberation Route geven aan dat hier op 3 en 4 november 1944 bij Operation 'Pheasant' de Geallieerden een hevige strijd geleverd hebben met 711e Infanterie Divisie van de Duitsers om het bezit van de brug over het Markkanaal. In eerste instantie mislukt de oversteek van het Markkanaal door de Polen van de 1ste Poolse Pantserdivisie onder aanvoering van Generaal Stanislaw Maczek. De Duitsers bieden zware tegenstand. De tweede poging heeft wel succes. De Duitsers worden misleid doordat in de vroege ochtenduren van 3 november 1944 vanaf de Spinola Schans bij de Hartel door 4e Poolse Tankbrigade op Den Hout wordt geschoten. De Duitsers reageren met zwaar artillerievuur op deze schijnaanval. Ondertussen worden bij de Ter Aalsterbrug de slapende Duitsers in hun loopgraven verrast door de Polen van het Bataljon Strzelcow Podhalanskick, die in de duisternis met hun vouwboten het Markkanaal zijn overgestoken. Na een dag van hevige gevechten met meer dan 30 Poolse gesneuvelden, is er een bruggenhoofd gevormd tot enkele meters voorbij het voormalige Café 'Het Kopske'. De Duitsers bieden met artillerievuur tegenstand, maar de Polen houden stand totdat in de late middag vanuit Oosterhout de 212 Schotse Royal Engineers en de Prinses Irene Brigade arriveren en met hun artilleriebatterij vuursteun verlenen. Dan pas is het voor de Engelse 240 Field Company Royal Engineers mogelijk een Bailey brug te bouwen, zodat de opmars van de Geallieerde troepen kan worden voortgezet. Deze brug krijgt de naam 'Success Bridge'.

Langs Linies en Schansen, 12 km

Wandel Zoekpagina

